


Kötöttszám		Budapestre vonatkozó ujságcikkek		Osztályozás	
		Szerző <i>Gelléri Ist</i>		<i>712.21</i> <i>Margitsziget</i>	
		Cím <i>a jövő Margitszigete.</i>			
Forrás: <i>Magyar hírlap.</i>		Idő <i>"1910"</i>		Személy	
<i>Bp.</i>	<i>1910 VIII/12.</i>				
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)			

A jövő Margitszigete.

Bdp 2/1 *
 Mióta a Margitsziget a „fővárosi pénzalap” tulajdonába ment át, annak hivatalos gondozója a közmunkatanács, behatóan foglalkozik annak modern átalakításával. Ennek az átalakításnak a kérdése tehát némileg aktuális. És eminenter közérdekű kérdés.

Hogy a Margitsziget milyen kinese a fővárosnak, ezt nem kell bizonyítanom. Töményen cikkek, tárcza és könyv, külföldi és belöldi díshimnuszok átvitték ezt a köztudatba. És ezzel kapcsolatban mindenki, aki látta és élvezte a sziget természetadta szépségeit, rögtön tisztában volt magával az iránt, hogy ezt a szigetet elhagyatottságából kimenteni és a modern haladás szellemében fruktifikálni igazán érdemes földadat. Csak a *hogyan* kérdése maradt nyitva. Legalább félig nyitva. Mert kisebb-nagyobb javaslatok voltak és vannak bővíben. Hogy a főváros villamosá kell átalakítani, hogy a fővároskertet nem szabad beengedni a szigetre, ez kézen fekvő dolog, hogy a szállodát, fürdőt modernizálni kell, hogy a szunyogokat ki kell lakoltatni, ez is mindennapi és általános kívánság. De nekem az a meggyőződés, hogy apró-cseprő toldozással-foltozással a sziget nagy jövőjét nem biztosítjuk. Ha valahol, úgy itt áll az a tétel, hogy vagy-vagy. Vagy pepceselünk, akkor úgy járunk vele, mint a kitatarozott régi házakkal, t. i. a cél csak ideig-óráig érjük el, mert néhány év múlva elérkezik az újabb tatarozás elkerülhetetlen szükségessége. És a sok apró javítás tömelenl pénzt emészt. Ha azonban ezt a sok pénzt egyszerre merjük és tudjuk áldozni — és ez a másik „vagy” — akkor a Margitszige-

tet világhírű, keresett és idegenek által is szívesen látogatott helylyé varázsolhatjuk át.

A sok ismert eszméhez, miután közügyről van szó — szívesen hozzájárulok néhány új javaslattal és bocsánatot kérek, ha esetleg ismert dolgokat is bele kevernék eszméim közé, mert az a cél áll előttem, hogy lehetőleg teljes és rendszeres képét adjam annak az ideális átalakításnak, mely szemeim előtt lebeg, melyet sokan *ma* még talán utópiának fognak bélyegezni, de ez se rettent vissza, mert sok utópiából lett már valóság. És a merészebb alkotások, melyekről csak Amerikában beszéltek, ma már nálunk sem legendák; és ha nem is akceptáljuk azonnal, legalább meghallgatjuk és toleráljuk őket. Ez nem kerül semmibe.

Azon kezdem, hogy a Margitszigeti paradicsom csak akkor felelhet meg igazán a hivatásának, ha *állandó* publikumot nevelünk köréje. Nyári és téli tartózkodásra alkalmas palotászerű villákat azonban magára a szigetre, — ennek szűk terjedelménél fogva — nem alkalmazhatunk. Leghelyesebb volna tehát a körülötte levő két sziget közül az egyiket hozzákapsolni. A Margitsziget felső részével szemben terül el az óbudai Nagysziget és felső csucsával szemben áll a régi u. n. Szunyog-sziget, melynek mai hivatalos neve: „Ujpesti kikötő-sziget.” Ez utóbbi jó távol esik a Margitszigettől, de ez nem baj, mert a szigetek két egymással szembe néző csucsát ki lehetne bővíteni, úgy amint kiegészítették és feltöltötték a szigetnek azt a részét, melyhez a Margithíd kapcsolódott. Hiszen itt — igaz, hogy nagy költséggel — egész új területeket nyertünk, nagy terjedelmű sporttelepet létesítettünk, strandot képeztünk stb. Ha azonban a kikötő-

sziget távolsága akadályt képezne, akkor egészben vagy jó részében akvirálni kellene az elég közeli Nagyszigetet, mely jóval nagyobb is az előbbinél. (Az előbbinek meg van az az előnye, hogy a vasut is elmegy mellette és így esetleg vasuti állomást is lehetne rajta létesíteni.) A két szigetet könnyed, lenge hiddal kellene összekötni, melyen a szigeti új villamos vasut is átvezetné. Az akvirált új szigetre 100—150 palotászerű villát kellene építeni s ezek környékét ellátni mindazzal a kellékkel, ami a városi házak nélkülözhetetlen kiegészítő része, u. m.: villamos világítás, vásárcsarnok, néhány kereskedés, park, stb. Egy ily új villatelepre annál nagyobb szükségünk van, mert a városban villákat építeni már alig lehet, a Margitszigettel való kapcsolat pedig nagy vonzereje volna e telepnek, melyet a város bármely részéről könnyen lehet majd megközelíteni, akár villamoson, akár egy-két új hajóállomással, akár pedig gyors szükség esetén bérkocsival vagy autóval. — Ha azonban egyik szigetet sem lehetne *egyelőre* a Margitszigettel állandó kapcsolatba hozni, akkor magát a szigetet kell jelentékenyen megnagyobbítani. Mióta a kotrás tökéletesítése párosult a betonlapozás fejlett technikájával, ez a dolog se lesz nagyon nehéz. És nem lehetetlen, hogy e révén a szigetet esetleg kétszeresére lehet megnagyobbítani és így a villa-épületek magán az új szigeten találhatnak elhelyezést. (Tengerparti városokban nagyon sokszor hódítanak ezárazföldi területet a víztől, a Duna sem fog ezzel hátrányt szenvedni.)

A második földadat volna a Magit-szigetnek az Ujlakkal szemben eső szegélyének partjait feltölteni, éppen úgy, mint a szigeti

hid körüli részén, en a kedik. Ez nemcsak az árvizek meg a szigetet, hanem azért is jó volna, újabb, nagy használható területeket nyernék. (Nem kellene-e a sziget-szegély többi részét is feltölteni, ezt állapítsák meg a műszaki szakértők.) Hogy mire lehetne, sőt kellene-e területeket fölhasználni, erre majd rátérünk.

Magán a régi szigeten, ami a természeti szépségeket illeti, keveset kellene változtatni; legfőleg több komfortot teremteni a gyaloglóknak, a virágokat kissé modernizálni, felfrissíteni. És miután a fűvészkertnek a szigetre helyezése tudtommal már el van ejtve, meg kellene valósítani a pálmaház eszméjét frankfurti mintára, amiben talán a sziget meleg forrásai nagy előnyére válhatnának a vállalkozásnak.

Kiváló gondot kellene fordítani néhány egészen új szálloda építésére, a modern komfort legmagasabb igényeinek kielégítésével, az abbaziai vagy az ostendei palota-szállók mintájára. Ezekkel kapcsolatban modern éttermeket kell berendezni és nem monopóliumot teremteni egy bérlőnek, hanem tért engedni a szabad versenynek és figyelemmel lenni arra is, hogy a középosztály igényei is megfelelő kielégítést nyerjenek.

A fürdőépületek modern átalakítása, kiegészítése vagy részleges, esetleg egészen újjáépítése is szóba kerülhetne.

Ezekkel kapcsolatban lehetne egy nagyobb szabású fürdőközpontot létesíteni a szigeten, nemcsak a sziget forrásvizeinek kiaknázására, hanem az összes ismert és átplántálható fürdő-módszerek alkalmazására; át lehetne vezetni az artézi forrást, be lehetne rendezkedni marienbadi és más hasonló kuráknak orvosi felügyelet és ellenőrzés mellett való megtartására, hidegvíz-, nap- és légfürdőkre, melyek már most is megvannak, és minden másra, amire az igényeknek megfelel. Sőt a sziget egyik csucsán, ahol a galamblovászat helyezkedett el (amely inkább helyén volna Alagon), főleg, ha a csucsot kiépítik, feltöltik; plázt is lehetne alkalmazni, ha a part és a mesterségesen létesítendő főveny erre eléggé alkalmasnak bizonyul. Hogy egy tengeri szabadfürdő mennyire emelné a sziget látogatottságát, ezt főlegesen külön hangsúlyozni. A veszélyek és egyebek elhárítása végett pedig esetleg a fürdésnek szánt Dunarészt el lehetne keríteni a hajók és egyéb vízi járművek számára fentartott részekről.

A szigeten sok a beteg; aki néhány évig lakója volt a szigetnek, konstatálni fogja, hogy a beteg utjában van az egészségeseknek és viszont. A világért sem akarok inhumánus lenni, mert én a betegeket szívesen részesítem minden

kép... és... vezetésben. És éppen ez vezet arra a gondolatra: nem kellene-e a betegek számára egy modern szanatóriumot létesíteni és erre a célra a sziget egy részét elkeríteni, úgy hogy ez csak a betegeknek volna főtartandó; ami nem zárná ki azt, hogy azért a lábbadozók a sziget bármely részén sétálhassanak, vagy tolokocsin üdülhessenek. Csak az ő területükre ne engedjük be a lármás idegeneket.

A sziget valamely alkalmas központján létesíteni kellene egy nagyobb szabású Cursaal-t. Nem nevezem magyar nevével, mert a gyógyterem egészen mást jelent. Előtte az ostendei Cursaal mintája lebeg, mely egyike a legszebb hangverseny- és táncztermeknek, amelyet valaha láttam. Itt akár minden este, akár hetenként többször kitűnő színi előadásokat kellene rendezni, a többi estéken hangversenyeket, művészi előadásokat a könnyebb faj kultiválásával (variété). Sétahangversenyeket különben a színi előadás után is lehet rendezni. A nagytermet persze úgy kell konstruálni, hogy jó időben a szárnyait kinyithatók legyenek; esetleg arényszerű berendezésről is lehet beszélni. A nagyterem modern kávéházzal volna kapcsolatba hozandó, ahol az emberek előadás előtt, alatt és után megpihenhetnek, frissítőket kaphassanak és esetleg egy-egy pártira is visszavonulhassanak. A nagyteremmel kapcsolatba hozandók a nyugalmas olvasó termek, írószobák, néhány kisebb terem, ülések, kisebb hangversenyek számára, sat. Az épület külső részének egyik frontján bazárokat lehetne engedélyezni.

Azon a részen, amelyen a feltöltés következtében új területeket nyerünk, vagyis az új part mentén létesíteni kellene egy nagyobb szabású jégpalotát, melynek rendeltetését talán nem szükséges magyarázni. Egy korcsolyacsarnok a kánikulában elég vonzó erajjú lesz a mi közönségünkre. De össze lehetne kapcsolni ezt az alkotást egy állandó kiállítási csarnokkal, melyet évenként egy-egy időleges és egy-egy szakkiállítás céljaira ügyesen lehetne fölhasználni.

És mert a part mentén vagyunk, azt is föl kell említeni, hogy nálunk a Duna szárazoszási szempontból egyáltalán nincs kiaknázva. Egy-egy vendéglőt vagy kávéházat érdemes volna a Duna mentén építeni, úgy, hogy annak óriás-teraszai a víz fölött emelkedhessenek, úgy hogy a víz hűvösebb légáramlatát, a víz és a budai hegyek élénk panorámáját állandó attrakciók tárgya képpen kellőképp kiaknázhassuk. És a Velenczéből lassan-lassan kiszoruló gondolákat is átvehetnénk az élénkülő dunai élet, mert a Margit-sziget-

nek ez az... a gondolák életét és jövőjét is biztosíthatja maga körül épp úgy, mint a szomszédos és a távoli forgalomban.

És ha már megvannak az új modern szállodák, a fürdőközpont, a szanatórium, a hangversenyterem, a jégpalota és egyéb hasonló jók, talán lehetséges volna a Margit-szigetet téli tartózkodásra is berendezni. Nem látom be, miért ne szállhatnának az idegenek télen is épp úgy a margitszigeti szállodákba, mint például egy budai hotelbe; kivált ha lesznek olyanok, akik az elegáns és nyugalmas helyet többre becsülik a zajos központoknál. És télen a különböző gyógykurákat épp úgy lehet folytatni, mint nyáron. Nem lehetne-e például a Lahmann-féle rendszerű kurára is berendezkedni? Vagy más hasonló divatos rendszereket alkalmazni, amelyekért milliókat küldünk kevésbé elsősorú külföldi intézeteknek. Általában pedig nem szabad elfelejteni, hogy a Margit-szigetet jövőre úgy kell kezelni, mint amely egy állandó villateleppel van kapcsolatban, amelyben tehát az életet az egész éven át fönny kell tartani, kielégítő közúti, továbbá kocsis, auto- és — ha a Duna nincs befagyva — propeller forgalommal. És ami szűk hangverseny és bálterem-viszonyaink között, nem-e lehetne a ragyogó Cursaal-ban hangversenyeket, bálakat, a jégpalota termeiben téli kiállításokat, a sport-telepeken téli játékokat rendezni? És mindezt olyformán, hogy a sziget ne a beléptidijaiból, hanem attrakcióinak jövedelméből éljen és viruljon?

Mindehhez modernizálni kellene a sziget világítását. Nagy kérdés a füst elhárítása. A szigettől jobbra és balra a nagy gyári kémények, a Dunán a hajók bérlőinek füstje első állomásul a szigetet, másodikul a parlamenti kerületet keresi föl. Maholnap minden tele lesz korommal és fekete patinával. Nemzetközi pályadíjat kellene kitűzni egy tökéletes füst-émésztő készülékre és a diadalmas találmány kötelező használatát elrendelni. A szunyogkérdés magától szűnik meg, mihelyt a szigetet kőpart veszi körül. Végre a lárma, mely a szigetet ma még körül zajongja, szintén természetesen eszközökkel lesz lecsillapítható, úgy hogy a sziget nyugalmát legfeljebb a belső élet elemi pezsgése fogja kissé föl-zavarni, ami azonban nem lesz baj, hanem előny.

Ezeket a nyers ideákat hat évvel ezelőtt mondtam el egy barátomnak, Márkus Géza építőművésznek, akinek ismert zseniáltságától vártam, hogy illusztrálni is fogja javaslataimat. Erre a célra azonban részleteket

is ki kellene dolgozni. Mert a szakember egy-két vázlatból megérti az eszmét, a közönség szélesebb rétegeinek azonban ad oculum kell demonstrálni egy-egy idea szépségét, életrevalóságát és a gyakorlati, eleven életbe való átvihetőségét. Szerény és hézagos vázlateim alapul szolgálhatnak talán a további komoly munkára.

Mérlegeljék a hivatottak: mit lehet ezekből megvalósítani. Az áldozatok nagyságának kérdése ne képezzen akadályt. A sziget is, a közönség is megérdemli az áldozatokat és talán az ezek révén remélhető élénkebb idegenforgalom is meghozza a maga gyümölcseit, nem is szólva arról, hogy háztelkek, bérletek és más bevételek révén is megtérülhet a befektetések kamatja.

Egy vezérelvet azonban minden intézkedésnél szem előtt kell tartani s ez a közönség lehető legmodernebb kényelmének biztosítása mellett, ennek egyszersmind megvalósítása minden képzelhető kizsákmány ellen.